DISSERTATIO MEDICA, INAUGURALIS,

DE

CYNANCHE TYPHO,

10.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

GEORGIUS DANIELL,

ANGLUS.

SOCIETATIS REGIÆ MEDICÆ EDINENSIS SOCIUS.

Ad diem 12. Septembris, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXII.

Illuſtri Viro,

THOMÆ GLASS, M. D.

SOC. REG. MED. LUTET. SOCIO.

EA eſt ſeculi noſtri gloria, ut libere ab omnibus coli poſſit medicina; ea eſt ingenii humani excellentia, ut auctoritatis et praejudiciorum excuſſo jugo, vera a falſis, ſimplicem naturae ordinem a vano hypotheſium apparatu, diſcernere poſſit; ea eſt verae experientiae dignitas, ut per ſe ſemper certa ſit; ea vero ratiociniorum deploranda ſors, ut errori ſaepe obnoxia inveniantur; ea, porro, eſt magni GLASSII *humanitas, ille animi candor, ut juvenis conamina, quae nil niſi veritatem quaerunt, non poſſit non benigne interpretari. His igitur perpenſis, tirocinium meum academicum, utcunque a plurimorum medicorum, immo! a propriis forſan tuis opinionibus diverſum, celeberrimo ac amabili Nomine tuo condecorare haud dubitavi. Valeas, fautor exoptatiſſime, et ſub veneranda canitie, novo vigore vigeas! ad cineres uſque permanſurus,*

Perilluſtris Nominis tui

Obſervantiſſimus cultor,

G. DANIEL.

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

CYNANCHE TYPHO.

CYNANCHE typhus ejus generis febris eſt, quae typhi nomine nuper inſigniri vulgo coepit. Febris propria, haud inſolito àliis typhis more, clam adventat, atque ita obſcure, ut gutturis ſymptomata potiſſimum, et ſola fere, ſi quis paulo minus attentus erit, animum advertantur *. Quod ad partis adfectum attinet,

A primum

* Adfectui gutturis febrem non ſuccedere, ſed cum illius ſymptomatis ſimul ingruere, a Fothergill, ſagacis imprimis medici, item Mercati teſtimonio, conſtat; *Oper. omn. Mercat. conſult. p.* 137. *Fothergil. Oper. omn.*

primum dolet guttur, riget fere cervix, moleſte quaſi fune ligatus, movetur, devoratur, ſaepe ſpiratur aegre; malus odor exhalatur, totae fauces, maxime quae ad pharyngem ſpectant, rubedine, qualis eryſipelatoſa eſt, ſed minus aequaliter, rubent, et plus minus, ſed non ita ut ſpiritum adficiant, tument.

Ubi gravis acceſſio eſt, ſpirandi et devorandi difficultas ſummopere vexant. Pectus et tergum dolent, anguſtantur. Vultus et collum ubique rubeſcunt. Omnes relatae partes ardent *; vitiatur vox. Propendet lingua. Sitis urget non extinguenda. Strangulationis terret periculum †. Eſt ubi tumor faucium atque etiam ulcera cernuntur. Alias peſſimo tantum odore, ore aperto, inſpectoque, conjectantur ‡.

Eodem

* Fotherg. ibid. p. 179. 180.

† Mercat. conſul. p. 136.

‡ Fotherg. loc. relat.

Eodem interdum, aliquando poſtero, die, quae faucium partes altius ante rubuerant, albeſcere, cineritii coloris eſſe, aut nigreſcere, incipiunt. Quam coloris varietatem non cruſta quaevis, non inducta ſubjectis locis materia, ſed gangraenoſa ulcerum ipſorum labes creat.

Vocis raucedo ſimilis ei, quae in lue venerea et gutturis inde ulceribus, nota eſt, ſaepe ſola morbi naturam detegit *. Mox collum et guttur extrinſecus tument. Qui tumor, mollis et oedematoſi inſtar, creſcente communi ubique corporis morbo, creſcit. Idem quarto circiter die, quantum ulla temporis ratio, quae perquam hic variat, ſervetur, ſummam nanciſcitur magnitudinem, et quicquid albi in faucibus fuerat in nigritudinem eodem tempore vertitur †. Quibus etiam accidit ſublimis reſpiratio et alta, ſpirituum revulſio, cum maxima pinnarum

* Severin. p. 442.

† Fotherg. p. 186.

narum naſi diſtentione. Saniei per os et nares excretio etiam occurrit, cum variis ulcerum coloribus, et intenſiſſimo foetore nauſeam plerumque movente, ac ſordida excretione. In aliquibus vero extra, prope cervicem, et infra mentum glandulae apparent, peſtiferi morbi naturam redolentes. Et univerſa cervix et collum intumeſcunt, et fauces cum rubore ſaturato, inſtar laqueo ſuffocatorum *.

Sub finem, peſſime ſpiritus olet, ejuſque reciproca tractio et emiſſio, ſi minus ante, nunc demum difficillime peragitur. Mors mox miſeros tollit.

Sic fere ſeſe habent partis laborantis, in mortem deſitura, ſymptomata. Quae tamen, eodem fine futuro, multum quandoque variant. Alias, ab ipſo fere morbi principio, difficillime ſpiratur, alias immaniter tuſſitur. Alias erecto tantum corpore ſpirandi fit facultas, alias devorandi nulla facultas. Poſtque

* Mercat. conſult. p. 136.

que mortem illic, aſpera arteria ad pulmones uſque, hic, ſtomachus ad ventriculum ſphacelo prehenſa eſſe reperta ſunt. Ulcerum ſanies, corporis alieni parti adhaerens, eam inflammat, dein gangraenoſam efficit, quandoque mortem infert *.

Febris, quae his partis ſymptomatibus coaeva eſſe non negatur, atque etiam praeire facile perſpici poteſt †, toto morbi curſu ita procedit,

* Erat quidem dira humoris conditio adeo perniciosa, et contagioſa, quod digitum patris indicem, quo extrahebat eum ſuccum ab ore filii, mordicaret, et in ruborem moveret cum dolore. Tandem mox pater conquerebatur de difficultate reſpirandi et deglutiendi, cum dolore et tumore faucium, ac ſaturato colore, et glandulis extra apparentibus juxta mentum. Ex quibus ſecundo die halitum prave olentum expirabat, ita ut jure optimo poſſes colligere contagione filii patrem fuiſſe affectum. Id. ibid. p. 136.

† Nec multum fidere oportet, ſi febris mox non apparuit aut ſuccreſcat; nam ſaepe citius ſuffocat affectio, quam cauſa ſuccendatur, ac non raro malignitas humoris corrumpit ſpiritus et mortem accelerat, ſine eo quod febris ſuccendatur; Conſult. Mercat. p. 137.

procedit, ut quivis conſimilis typhus, ſymptomatibus ad totum corpus pertinentibus, nunc lenioribus, nunc gravioribus, nunc etiam graviſſimis. Pulſus non modice crebri, non pleni, non magni, non validi; ſed, ubi coma nulla eſt, citiſſimi, perexigui, et imprimis debiles. Senſus hebetantur, oculi languent. Cibi deſiderium, pro morbi vehementia, diminuitur, faſtidiumve, aut nauſea, ſaepe vomitus moventur *. Eodemque pertinet, quod omnia ſymptomata ſub noctem perque noctem ingraveſcunt, et ſi qua requies quando detur, ea interdiu ſolum incidit. Mens quoque et animus, ut in aliis hujuſmodi febribus malis, perturbationis et languoris corporei particeps eſt. Denique, magna omnium actionum imbecillitas tantum ad febrilem naturam accedit, quantum a phlogiſticis omnibus adfectibus, quotquot ſunt, diſcrepat, et toto coelo diſtat.

Va-

* Fothergil, p. 184. 185.

Variant quoque ſpecie magis et magnitudine quam re et natura ſigna febrilia; uſu venit enim, ut mentis confuſio ad juſtum delirium adſcendat, imbecillitas ad coma aut lethargum dimittatur *.

Poſtremo, ſtrangulatio ſubita, quae quando dirarum agmen turbarum ducit, e communi corporis adfectu verius quam laborantis loci pendet.

Contagioſus quoque morbus eſt, totas familias quandoque vacuefaciens, et ad proximos primum, dein remotiores, quibus cum aegrotantibus ullum intercedit commercium, tranſiens, allatis hominibus inde, ubi is graſſatur, ad diſſita loca abſtinens, et ante ejus finem eos reductos ad priſtinam ſedem corripiens.

Contagioni quoque tribuendum eſt, quod adultam minus, puerilem aetatem magis, adfectat,

* Fothergil, p. 187.

adfectat, et ex hac foeminium magis quam maſculinum ſexum *. Quae res, quantum debilitando agat, oſtendit, cum imbecilliores natura, quam validiores, facilius et promptius ſubigat.

CAUSÆ REMOTÆ.

Morbi in contagione poſiti, et ſola hac nocentis, opinio apud pleroſque ita invaluit, qui de eo ſcripſerunt, eumque tractaverunt, ut alias noxas, cum contagione concurrentes, ejuſque vim augentes, parum circumſpexerunt. Verumenimvero opportunitas ad morbum, ut ex hiſtoria modo pertexta facile colligi poteſt, haud inficienda eſt ; quam opportunitatem in imbecillitate poſitam eſſe, aeque clarum et certum eſt. Quid enim, ſi non imbecillitas, in cauſa eſt, quod infirmiores, ſive aetate, ſive natura, ſive habitu, ſive ſexu, prae caeteris, adgreditur?

De

* Fothergil, id. p. 178. et ſcriptores paſſim.

De aetate et ſexu jam dictum eſt. Ea imbecillitatis vis eſt, in teneris incipientis vitae corporibus, ad morbos creandos, ut multo plures diebus ante pubertatem exſpirent, quam eodem temporis ſpatio, quamlibet poſteriore vitae parte, ſi extremum terminum, qui confecta aetas dicitur, excipias. Qui vero morbi ſic exitio ſunt ab infirmitate pendent fere omnes. Quid vermes, quid tabes meſenterica quae nuncupatur, quid fuſa cum vireſcente materia alvus, quid vomitus huic aetati adeo familiaris, quid cibi faſtidium, quid turba multiplex lentorum malorum, quibus vix ulla deſcriptio certior aut vocabula conveniunt, aliud ſignificant? Nullane cum humanis aliarum animalium ſtirpibus rationis ſimilitudo intercedit? Utque hae, quam pleniſſime paſtae curataeque robore, magnitudine, valetudine firmantur, famelicae et neglectae mareſcunt et labeſcunt; ita an eadem ratio non ad illas pertinet?

B Eadem

Eadem de ſexu dicenda et concludenda, ubi omnium animantium foeminae viribus magnitudineque, maribus cedunt.

Adeo autem natura et habitus eaſdem rationes recipit, adeo infirmi, puſilli, et infirmis ſimplicibus homines, morbis et morti obnoxii ſunt, adeo validis et magnis ſtaminibus praediti, multis noxis ad interitum ducentibus, quodam tenus, reſiſtunt, ut hinc inter medicos opinio virium naturae, ſaepe ſine externis adjumentis, invaluerit. Si igitur cynanche typhus, quod nomen huic morbo, ex re jam explicata, dandum cenſuimus, ut ex pleniore morbi hiſtoria conſtat, niſi poſt ſuperioris ſaeculi principium non adparuit, quantum accepimus, ac tum quoque in calidis minime ſalubribus Europae locis *, natura locorum, coeli calor, debilitans imprimis res, luxus divitiarum ex novo orbe homines influxuum, ad ſimpli-

* In Hiſpania, ann. 1610, dein in inſulis Mediterraneae maris, et Meridionali Italiae parte. Severin. de recondita abſceſſuum nat. p. 446.

ſimplicitatem ante morum pene aegreſtium, et aliae noxae, quae prompte ad animum cuivis adcurrunt, et noſtra non egent narratione, facile ad hunc, aut quemvis in infirmitate poſitum morbum, opportunitatem creare poſſe videbuntur. Quae res hoc porro confirmatur, quod omnes morbi in infirmitate conſiſtentes, intra idem fere hoc temporis ſpatium, partim primum in Europa occurrerunt, partim majore vi, propter nova incolarum vitia, luxum, et deſidiem. Etiam hoc in tempore, inter caetera mala, variae typhi et febrium peſtiferarum formae ſaevierunt.

Sic externae res viam ad hunc morbum haud dubie ſtraverunt, hominum habitus et mutando, paulatim etiam permanentiorem eorum firmorum ſimplicium texturam flectendo.

Neque ab eadem concluſione abludit, quod tam alii imbecillitatis adfectus, hic, in ſeptentrionalibus Europae tractibus, ubi omnes noxae relatae haud paulo mitiores

ores ſunt, multo lenius, quam circa meridiem, exercent hominum corpora.

Hae omnes noxae, una cum contagione, ut opportuna huic morbo corpora reddunt, ita, poſtquam earum communis vis certam magnitudinem nacta eſt, eaedem

Noxae excitantes—Eodem operis genere exiſtunt. Imprimis valet

Contagio—Cujus vis eſſe videtur infirmare ſummopere, cum reliquum omne corpus, tum, proprietate nobis incognita et fruſtra diſquirenda, fauces. Utque caeterae contagiones, infirmandi poteſtate praeditae, dum omne corpus adficiunt, tamen ab alia in aliam partem paulo magis incumbunt, peſtifera in glandulas, febrilis in cutis vaſa perſpiratoria, ita ut petechias efficiat; ſic huic contagio propria, fauces prae caeteris locis adfectare judicanda eſt. Quo modo id fiat, inquirendi neque cauſa, neque uſus, neque poteſtas, nobis conceſſa eſt.

Porro,

Porro, cum reliquae contagiones, ſine adjutricibus noxis, aut inhabiles ſint, ſuo quoque morbo inferendo, quod certa res firmavit, aut perquam lenem inferant; idem de hac contagione verum eſt. Quod rationis cum reliquis illis contagionibus ſimilitudo ſuadet, et morbi cum gravioribus noxis conjuncti vehementia, cum lenioribus lenitas, confirmat.

Reliquae noxae excitantes ad infirmandum, calor et luxus indirecte concurrunt, frigus recta.

Cauſa quae proxima nominatur ex cauſarum remotarum hiſtoria et ſymptomatum ex debilitate totius corporis, et praeſertim faucium, pendere videtur.

Dies judicatorii, ſicut magno placuit Hippocrati, et multis poſt eum medicis, hic manifeſte nulli ſunt. Nam alii primo, alii ſecundo, alii tertio, alii quovis die ad ſeptimum,

ſeptimum, plerique ante quartum, moriuntur *. Et quamvis qui, decimo quarto die, qui in febribus tutus a periculo pleriſque medicis viſus eſt, ſuperſtites evaſerunt, ii in portu navigare creduntur; ſunt tamen qui multo poſt perierunt †. Quod ſi cui rationis ſimilitudo tamen aliquid contra hoc factum poſſe videatur, et ad febres, ubi tot medici judicationes eſſe judicarunt, provocetur, ne illic quidem judicationis opinio ſolidi quicquam habere comperietur. Primum quod Hippocrates, numeros Pythagoricos ſecutus, poteſt rationibus magis quam rebus certis et fidis obſervationibus paruiſſe, quod multi poſt eum fecerunt; dein quod veriſimilitudo iſti opinioni repugnat. Nam, ſi quis medicus nihil in febribus, ſi quis male, ſi quis ab aliis diverſe, ſi quis melius, ſi quis bene, febres curat, an iidem tamen ad amuſſim, aut omnino, motus

* Cull. Praelect. de Peſte.

† Aelii op. de morbo ſtrangulatorio.

motus procedere, et non pro curationis diverſitate variare, credendi? Non veriſimile eſt. Porro, ſi auctoritas ſpectetur, nonne tot medici rejiciunt, quot recipiunt, judicationes? Quinetiam, ſi in natura ineſſet facultas certos motus, contra ſolitam horum extra corpus cauſam conciliandi aut moderandi, nonne haec aequabilis eſſe oportet, et valere in omni febrium genere, quae communis alioquin naturae participes ſunt, atque in opportunitate ad has, etiam in ſecundiſſima valetudine, valere? Sed quis in opportunitate ad febres, quis in ſecunda valetudine, motus aut dies judicatorios, reperit? Tum in quotidianis, in tertianis, in quartanis, aut in ſingulis his, ubi duplicantur, aut triplicantur, aut dimidiantur, rurſuſque ubi, perditis acceſſionibus quibuſdam, jam quintanae, ſextanae, ſeptanae, fiunt, et ſic deinde, donec ad decumanas perventum fuerit, quae motus aut inter ſe aut cum continuis febribus conſimilitudo eſt? Si in magno interitus et extinctionis vitae periculo, hos motus

motus natura ad ſe conſervandam ſuſcitari objiciatur, cur, ad eandem periculi magnitudinem ſummovendam, illa non iiſdem ſemper copiis utitur? Non enim in variis continuarum febrium formis, aliis melioribus, aliis ſaevioribus, pro ratione aliae judicationes exiſtimatae ſunt. Et intermittentes in calidis orbis plagis aut remittentes, ſaepe multo, quam continuae in frigidis regionibus, periculoſiores ſunt. Quae tamen non iiſdem judicatoriis motibus repelluntur. Poſtremo, ſi quid in judicationum doctrina firmi foret, nonne ad aliquam curandi feliciorem rationem, ea, quae rejectis his motibus tractatur, ducere jamdudum debuit? Quod utique an fecerit, jure dubito. Ex diebus igitur judicatoriis, pace magnorum virorum qui hanc doctrinam amplexi ſunt, rationis ſimilitudo nihil ſane ponderis adfert, contra certam rem, qua nulli hujuſmodi motus cynanchem typhum comitari oſtenduntur.

PROG-

PROGNOSIS.

Ulcus ſine cruſtis albeſcentibus, rubedinem faucium, quae primum adparuit, ſecutum, colli et gutturis modicus tumor, pituitae ex ore copia profluens, ſpiritus non male olens, nullum cibi faſtidium, oculorum nitor permanens, bonum eventum oſtendunt, quantum ex loci laborantis ſignis judicare fas eſt.

Queis contraria, oculorum nitor perditus, tumor extrinſecus, quaſi oedematoſus, magnus, ſpiritus male olens, faucium livor aut nigrities, cibi faſtidium, ſpirandi difficultas, aut labor, denunciant ſummum periculum *.

Nullum de eventu ex febris ſignis a ſcriptoribus judicium factum niſi per ſigna febrilia. Ubi multum diverſa a prioribus curationibus medendi ratio inſtituta fuerit, pluri-

C mum

* Fothergil. p. 184. 185.

mum huic loco lucem tandem adfundent. Aliud etiam judicium ex contagionis vi, effectibus patente, aliud ex concurrentium noxarum magnitudine, utrumque cum magno fructu, petitur.

De contagionis vi ex eorum numero, quos corripuerit, ex morbi in unoquoque magnitudine judicandum. Itaque huic cum aliis contagionibus, corpora hominum infirmantibus, cujuſmodi peſtifera, aut petechialis eſt, commune eſt, ut quo tempore primum invadit, nocentiſſima ſit, et neque aetate neque ſexui parcat, adultoſque pariter et pueros e medio tollat.

Melior quoque aut pejor eventus ſpes erit, prout noxae concurrentes, pauciores aut plures, mitiores aut vehementiores, forte praeceſſerent. Hae ſunt coeli calor, quandoque etiam, ut videtur, frigus, inedia, victus inidoneus, ſordes, corporis quies, aut exercitatio fatigans, et convaleſcens ex aliis morbis ſtatus, et alia conſimiliter debilitantia.

Poſtremo,

Poſtremo, quicquid in communibus toti corpori ſymptomatibus boni ſecuſve notat laetiorem aut triſtiorem, in typho aut ſimilibus adfectibus febrilibus, eventum, id in cynanche typho.

C U R A T I O.

Ex cauſa cynanches typhi ſupra conſtituta, ſolum ei medendi conſilium eſt, vim totius corporis augere. Ad quem finem, omnium auxiliorum uſus dirigendus, neque ullum, cujus contrarium opus experientia demonſtravit, recipiendum, quaecumque fuerit nonnullorum medicorum, nondum comperta morbi natura, curandi conſuetudo.

CON-

CONSILIUM MEDENDI.

Quo Exteri medici in hoc morbo uſi ſunt, erat putredinem aut acrem et corruptam materiam, tam in partis, ut iis viſum eſt, quam totius corporis, vaſis ejicere. Quae curandi ratio ex falſa prorſus cauſae opinione nata eſt. In vivo corpore, ſanguis nunquam putreſcit, aut ullo modo ita corrumpitur ut morboſum ſtatum faciat, et cauſae munere fungatur. Ergo auxilia falſa ſunt omnia, quaecunque putredinem vel educere, vel ullo modo ad eam ſuperandam, et ſic cauſam tollendam, pertinere credita ſunt. Sanguinis detractio, ſive liberior, ſive parcior, ſive ex communi cumulo, ſive ex vaſis partis, ſive recta e parte laborante, ſive inde ad alium locum diſſitum, revellendi aut derivandi ſpe, adeo non ad medendum pertinet, ut noxam atque etiam mortem inferat *. Conciſio igitur, ſive partis

* Fothergil. p. 191. Mercat. conſult. p. 135. 138. P. Michel de Heredia, p. 101. Sagambat de peſte faucium affect.

tis inflammatae; ſive aliae * damnanda, item hirudinum uſus †; neque ſanguinis detracti ſpecies, ſive quantum laxus eſt ‡, ut circa principia, ſive cruſtam praebentis, ut poſt biduum aut triduum moranda ‖. 'Ac ne una quidem initio ex magnis vaſis detractio permittenda.' Alvi quoque purgatio nocet, ſemperque exitio eſt, aut eſſe minatur §. Nitroſa, refrigerantia, etiam noxa ſunt **, neque vomitus non malus. Qui, ſi initio, dum nauſea et naturalis vomitus permanet, a gravi viro prodeſſe dictus eſt, ejus auctoritas contra certam rem minime valere debet. Nihil enim ea conturbatione debilitantius eſſe, imbecillitas actionum corporis et animi inter vomendum, ruens quaſi ad mortem, natura morborum in quibus praecipuum ſympto-
ma

* Cort Miſcel. p. 697. Fothergil. p. 230.

† Fothergil. p. 194.

‡ Fothergil. p. 209.

‖ Ibid. p. 214.

§ Fothergil. p. 189. 215.

** Fothergil. p. 231.

ma vomitus eſt, in manifeſta infirmitate conſiſtens, ejuſdem ſtimulantiſſimo quoque auxilio ſola felix curatio, ipſe denique adverſus morbos phlogiſticos ſecundiſſimum auxilium, oſtendunt. Quod igitur in his adeo prodeſt, id in contrariis, nempe infirmitatis adfectibus, non obeſſe non poteſt. Neque veſicatoria, quamquam ab eodem ingenioſo viro commendata *, ad hujus aut ſimilium morborum, in infirmitate poſitorum, curationem accommodatiora videntur. Poſſunt quidem, quanto minus humoris auferunt, tanto minus obeſſe; ſed quantum auferunt, et hic auferre dicuntur, tantum infirmando, et morbi cauſam augendo, noceant neceſſe eſt. Neque deeſt, etiam in eorum numero, qui in hujus aliorumque in imbecillitate poſitorum morborum curatione erraverunt, qui noſtram de veſicatoriis ſententiam probaverit, eaque in cynanche typho apertiſſime damnaverit †. Sudorem etiam, ob eaſdem

* Fothergil. p. 236.

† Heredia, multi, inquit, etiam veſicatoria conſulunt ſpatulis applicata. Quod auxilium parum prodeſſe ſemper vidi; *Heredia, p.* 108.

aſdem caufas, damnandum judicarem, ſi ad eum medicos decurriſſe vidiſſem. Quod utique, cum non factum eſt, reſtat, ut demum reddam rationem rejiciendi auxilia et curationem quae adhibita tamdiu ſunt. Rejicienda igitur ſunt, quia contrariis prorſus huic morbis, ſcilicet, phlogiſticis, potentiſſima ſunt auxilia. Sic in rheumatiſmo acuto qui dicitur, in cynanche tonſillari, quoties vehementior ſolito eſt, in eryſipelate cum graviore capitis adfectu, in phrenitide vere phlogiſtica; nam ſaepe conſimilis ei ſymptomatum concurſus alius eſt, atque in peripneumonia, ſanguinis detractio, purgatio ſupra et infra, item ſudor, quid ad ſalutem valeant, nemo ignorare poteſt. Quem uſum ideo praeſtant, quia ſanguinis, humoris in canalem alimentariam excernendi, et perſpiratorii cujuſque in ſuis vaſis, abundantia, diſtendendo, et ſic graviſſimum ſtimulum longe late corporis objiciendo, potentiſſimae ad morbos creandos noxae ſunt. Qua abundantia rationibus relatis ſublata, vis ſyſte-

matis,

matis, pro ratione nimia, turbas graves concitans, efficaciter imminuitur, et ſaluti optime conſulitur. In cynanche vero typho, et conſimilibus formis febrilibus, neque ſanguis, neque humores iſti, extra et intra excernendi, abundant, contra deficiant, neceſſe eſt. Sive enim aetas, ſive corporis habitus, ſive noxae aliae quae ad morbum pariendum concurrunt, ſpectentur, nihil reperias, quod ad vaſa quaevis replenda, et nimium vigorem dandum, pertinere, et non contrarium prorſus efficere, judices. Eane abundantia in pueris, in puellis, in imbecillis, undeunde habitibus, et ſub coelis ardentibus, ubi ſummi corporis vaſa in perpetuo quaſi ſui madoris balneo detinentur, ineſſe judicanda eſt? Minime ſane. Et, poſtquam coepit jam morbus, et in curſu eſt, nonne nauſea, nonne ſubinde vomitus, nonne cita toties alvus, vaſa ubique excernentia relaxata, et exhauſta, etiamque ſanguifera, demonſtrant? Poſtremo, ſi curationis effectus reſpiciatur, ea imprimis damnoſa, atque etiam exitialis evincitur, qua aut ſanguinis aut alii humoris detractione, aut alio

lio quovis auxilio antiphlogiſtico, tractata eſt *. Quod ſi vir egregius Fothergill, qui ſanguinis detractionem et alvi purgationem liberrime rejicit, non vomitum quoque damnavit, et veſicatoria etiam prodeſſe opinatus eſt, id fecit, quia vomitum alio ac antiphlogiſtico opere agere credebat, et veſicatoria prodeſſe exiſtimabat, quia minus reliquis antiphlogiſticis rebus nocent, cum bonis ſuis remediis conjuncta. Idem vir egregius acetum, et alia acida e plantis confecta, quia cauſam morbi putredinem arbitratus eſt, adhibuit †. Quin, ſi ſibi quodammodo parum conſtans, ſanguinis miſſionem quandoque recipit ‡, ea omnia facta ſunt, quod vir ingenioſus praejudiciis communis curandi rationis ſuperandis impar; verum quidem vidit, ut cum calidam et ſtimulantem adminiſtrationem commendavit,

* Fothergil. p. 188. Mercat. 227. conſult. p. 138. Fothergil. 215. 216. et ſeq. Fothergil. p. 231.

† Fothergil. praefat.

‡ P. 231. et in ima pag. adnot.

davit *, ſed quaſi per altam caliginem, ut cum aliquis ſilvis errans noctu, aut videt, aut vidiſſe putat, per nubila lunam. Nondum ille aut quiſquam praeterea deprehenderat morbos eſſe, in tali cauſa, qualem hujus poſuimus, poſitos, et longe maximam idiopathicorum partem ad eos pertinere. Inde factum, ut in his curationis, phlogiſticis propriae, magna pars retenta ſit, utrorumque naturae diverſitate nondum explorata. Haec praefatus, ut ad noſtrum medendi conſilium, et auxilia ei convenientia, redeam.

Cum morbus forte paulo lenior eſt, ut in hac ſaepe regione, poſtquam noxae leniores praeceſſerant; vinum, aut potio ſaccharina diluta, ſatis plerumque erit ad morbi vim frangendam. Poſt quod, ad juſcula bovinum, pullinum, aut vetulinum decurrendum, quibus potio diluta, ſed parcius quam ab initio, uſque alternanda, donec ejus uſus ſupervacuus fuerit, jamque

* Ib. ibid. p. 231.

jamque convaleſcens naturalibus cibis et motionis ſtimulis ſuſtentari potuerit. Quid valeant contrayerva, cardiaca, aromatica calefacientia, operae pretium eſt inquirere. Minime validi ſunt in totum corpus ſtimuli *, eoque hunc morbum in totius affectione poſitum †, minus quoque ſublevant. Cumque in ventriculum magis, quam reliquum habitum, ſuum opus, ut videtur, derigant, ob has cauſas tam delectus eorum habendus, quam parcius cum validioribus vini potioniſque caetera validae ſtimulis conjungendi, aut alternandi. Haec dicta ad eos ſpectant, qui aromaticae naturae ſunt ‡. Nihil acidi, ſive merum, ſive cum his aut aliis conjunctum, convenit. Putredo enim a corpore humano vivo, praeſertim a ſanguine, abhorrit ||. Cumque frigus et acida et vinum, contra putredinem facere, unde

* Fothergil. p. 219.

† Id. p. 223. ad 226. Vid. etiam hiſtoriam hic ſupra traditam.

‡ Id. p. 231.

|| Vid. Milman, cujus putredinis refutationem egregius noſter Cullenus probat.

de ſibi antiſepticorum vocabulum nacta ſunt, ab egregio viro judicata ſunt, ea opinio jure repudiata videtur, et a nemine fere non, qui rem attentius conſideravit, dubitatur.

Frigus in calidis temporibus, aut ſub coelis calidis agit, nimium calorem, unde robur indirecte frangitur, et is ſtatus, qui pro putredine vulgo habitus eſt, inducitur, ad id quod robori convenit, deducendo. Vinum, cum plenius datur, ſtimulo praeditum eſſe, omnes norunt. Sed ita parce datum, ut diu vulgo ſolitum eſt, non multum boni praeſtat. Agit autem ita, ut ſub relata conditione frigus, robur reſtituendo, et ſic reddendo ineptum corpus ad ſtatum, qui putredo dicitur, efficiendum. Ad quod ubique praeſtandum multo ſane liberius et diutius, quam hactenus factum eſt, ingerendum; et ſaepe, ubi ſic adminiſtratum, parum proficit, ad validiorem multo potionem, aut etiam ad altiores ſtimulos, confugiendum. Hoc ubi fit, quia cauſa, imbecillitas, tollitur, ita quicquid pu-

tredo

tredo dicitur, id omne prohibetur et tollitur. Verum, ut ſupra dictum eſt, in mitiore hujus, et conſimilium morborum, ſtatu, raro ad validiſſima ea remedia decurrendi erit occaſio.

Acida vero omnia minime intus ſumenda; propterea quod, debilitatum jam ante corpus amplius infirmando, ad peſſima augenda et exaſperanda ſymptomata pertinent. Quin et niſi adultis ne ad gargarizandum quidem permittenda ſunt, quia puerili aetate gargarizmos per fauces non demiſſuros nunquam certum eſſe poteſt. Haud paulo commodior omni aetate gargariſmus eſt potio ſpirituoſa valida *, cortice Peruviano conjuncta, ut in ejus tinctura, quae, in ventriculum demiſſa, cum reliquis auxiliis concurrit, et ad fauces meliorem ſtimulum admovet. Lavari acidis corpora febricitantium, ad putredinem, ſcilicet, imminuendam, nuper coeperunt. Qui uſus, ut in cauſa ejus, quae adfertur, inanis eſt, neque ad putredinem, quae nulla eſt, ſolvendam

* Tournef. Voy. to the Levant, vol. 1. p. 133.

dam pertinet; ita quoties, lavato mundoque corpore, opus videbitur, quia gratiſſimus mundities ſtimulus eſt, ita, praeſertim ſub magno coeli calore, permittendus. In frigidiore loco aut tempore, vultus et collum lavari convenit frigida, et adjuncto ad validius detergendum acido, praeterea in majori morbi vi, caput et adultorum barbas raddere. Haec una ratio eſt in aegrotantium corpora purum aërem immittendi. Sed praeteream.

In calidis regionibus aut locis, ſtragula, ſive lanea, ſive linea veſte, induſioque, quam ſaepiſſime mutatis, apertis ſubinde feneſtris, cubiculo deterſo, atque acidis aut gratis odoribus conſperſo, aëris puritati, et ſimul aegrotantis vigori, optime conſulitur. Iſque in amplo etiam et perflato cubiculo reponendus. Ibi vero, ubi calor et ex eo impuritas minus urget, ut in pleriſque anni apud nos menſibus fit, harum rerum cura minus ſolicitudini eſſe, et validioribus fidere auxiliis medens, debet.

Cum

Cum morbus vehementior eſt, atque etiam extremum periculum denunciat, vinum merax ac validum prius, dein potio ſaccharina leviter diluta, ingerenda, ſine temporis diſpendio, minus copioſe primum, dein magis. Cum his opiata alternanda, et blandi alentes humores, ut juſcula ſupra relata, ſubinde intermiſcendi, et quantum, ut ſumi ſine incommodo poſſint.

Horum ſtimulantium auxiliorum tantum dandum, quantum aetatis et virium ratio videatur latura. Quod, hac facili nota, ſcire licet, ſi graviora inſtantiaque ſymptomata magis uſque liberiore remediorum uſu levabuntur, dein pro tempore tollentur. Si vomitus, ſi alvi dejectiones, quae colliquentis ſunt naturae, compeſcentur, ſi pulſus ex exilibus, imbecillis, et creberrimis, pleniores, validiores, et minus frequentes evadent; ſi denique tantorum bonorum ſomnus, qui ſaepe diu ante nullus fuerit aut antiſignanus erit, aut extremum ducit agmen.

Uſque

Uſque ad hunc eventum, potio merax relata ſingulis cyathis poſt tres vel quatuor horas danda, mediis hujus temporis ſpatiis, perpaucae laudani guttae in aetate puerili interponendae.

Poſtquam ſomnus incidit, ſive citius ſive ſerius, id deorum in febribus donum, minime intercipiendum, ſed antequam vigilia expectanda, renoventur doſes. Quod, ſi poſt ſomnum primum ſymptomata non ſatis fugata videbuntur, ſingulae doſes augendae, eoque magis, quod ſaepius nunc vigilia, redeunte ſomno, interpellabitur, et ſtimulo jam magis perferendo ipſius uſus efficiet. Somni quaeque vices longiores et recreatiores erunt, et poſt quas levamen uſque augebitur.

In puberibus aut adultis, qui rarius hoc morbo implicantur, niſi perquam imbecilli, omnia prorſus ac in juſto typho adminiſtranda. Moſchus eadem eſſe natura qua opium videtur; eoque ſicubi hoc ventriculo

parum

parum convenit, quod aliquando accidit, illud ei ſuffici poteſt.

Camphorae, quantum innotuit, eodem ſpectat virtus. Cujus tamen opus, quoniam anceps et periculoſum experimentis hactenus adparuit, ideo pluribus prius conſtituendum, quam certus aditus ad uſum ejus eſſe poteſt.

Cortex Peruvianus leniori morbo optime obviam it. Qui integer, non decocti, non ſoluti formis, quae imbecillae ſunt, aſſumendus eſt.

Peridoneus, denique, qui rapide et potenter in totum corpus diſſipetur, aether eſt. Cujus, ut quibuſdam, ſine conſilio et fortuitus, curationibus adparet, ſumma virtus ad excitandum celerrime et potentiſſime corpus a minimis ad ſatis largas doſes nuper tractata. Plura tamen experimenta, curationes plures, et ampliorum uſum, quibus certius cognoſcatur, aptiuſque medendi conſilio accommodetur, poſtulat.

Cum copia, et novitas nuper oblata, de hoc morbo latius ſcribendo poteſtatem fecerit, multa varia et non prius audita proferre auſus ſum, ſperans ſi non laus, venia vero conceſſa, juveni mihi, ſuo alumno, a graviſſimis viris hujus praeclarae ſcholae Profeſſoribus, pro illorum noto candore, et ardore ſcientiae verae alendae et tuendae, quo nullis cedunt, has primitias offerenti. Quicunque vero de me bene meriti ſunt, ad veri lucem, quod omnibus antepono, manu quaſi ducendo, et per erroris labyrinthum veluti filum praebendo, iis pro ſui cuique beneficii menſura, gratias ago.

F I N I S.